

Grote RATELAAR

JULI - SEPTEMBER 2026

IVN HEUVELRUG EN KROMME RIJN
KNNV ZEIST HEUVELRUG EN KROMME RIJN

Activiteiten* juli - september

Juli	wo**	01	IVN+KNNV	Plantenwerkgroep	Inventarisatie
	vr***	03	KNNV	Natuurwerkgroep	Werkmiddag
	vr	03	IVN	Wandelwerkgroep	Voorwandelen Bloemen
	za	04	IVN+KNNV	Insectenwerkgroep	Palmerswaard
	za	04	IVN	Wandelwerkgroep	Publiekswandeling Bloemen
	za	11	IVN+KNNV	Plantenwerkgroep	Dagexcursie Berkheide
	zo	12	KNNV	Vogelwerkgroep	Stille Kern
	zo	12	IVN+KNNV	Fotografiewerkgroep	Fotoexcursie
	wo	22	IVN+KNNV	Bomenwerkgroep	Zomerexcursie
Augustus	za	01	IVN+KNNV	Insectenwerkgroep	Nieuw Wulven
	do	06	KNNV	Vogelwerkgroep	Willeskop
	vr	07	IVN	Wandelwerkgroep	Voorwandelen Beverweerd
	za	08	IVN	Wandelwerkgroep	Publiekswandeling Beverweerd
	zo	10	IVN+KNNV	Fotografiewerkgroep	Fotoexcursie
	do	13	IVN	Wandelwerkgroep	Voorwandelen Stameren
	za	15	IVN+KNNV	Plantenwerkgroep	Dagexcursie Brabantse Wal
	zo	16	IVN	Wandelwerkgroep	Publiekswandeling Stameren
	di	18	IVN+KNNV	Fotografiewerkgroep	Avondbijeenkomst fotografie
	di	18	IVN+KNNV	Bomenwerkgroep	Zomerexcursie
	do	20	IVN	Wandelwerkgroep	Voorwandelen bosbeleving
	do	27	IVN	Wandelwerkgroep	Publiekswandeling bosbeleving
	do	27	IVN	Cursusgroep	Vleermuizenpresentatie
	zo	30	IVN	Nature Journaling	Nature Journaling
	ma	31	IVN+KNNV	Paddenstoelenwerkgroep	Studiemiddag, Torenlaantheater
September	di	01	IVN	Cursusgroep	Lesavond Cursus insecten
	vr	04	KNNV	Wandelgroep	Kromme Rijn Utrecht - Odijk
	za	05	IVN+KNNV	Insectenwerkgroep	Soesterberg
	za	05	KNNV	Vogelwerkgroep	Zouweboezem
	zo	06	IVN	Cursusgroep	Excursie Cursus insecten
	di	08	IVN+KNNV	Bomenwerkgroep	Studieavond
	wo	09	KNNV	Midweekgroep	Leersumse Veld
	za****	12	KNNV	Vogelwerkgroep	Trekvogels tellen, Treekerpunt
	za	12	IVN+KNNV	Plantenwerkgroep	Klompenwaard
	za	12	IVN	Basiscursus	Insecten - Nieuw Wulven
	zo	14	IVN	Wandelwerkgroep	Voorwandeling Zanderij
	di	15	IVN+KNNV	Fotografiewerkgroep	Avondbijeenkomst fotografie
	wo	23	KNNV	Midweekgroep	Den Treek, Treekerpunt
	za	26	IVN	Cursusgroep	Ledenwandeling
	ma	28	IVN+KNNV	Paddenstoelenwerkgroep	Studiemiddag

* Activiteiten worden door een (gezamenlijke) werkgroep van IVN of KNNV georganiseerd, maar leden van beide organisaties zijn altijd welkom

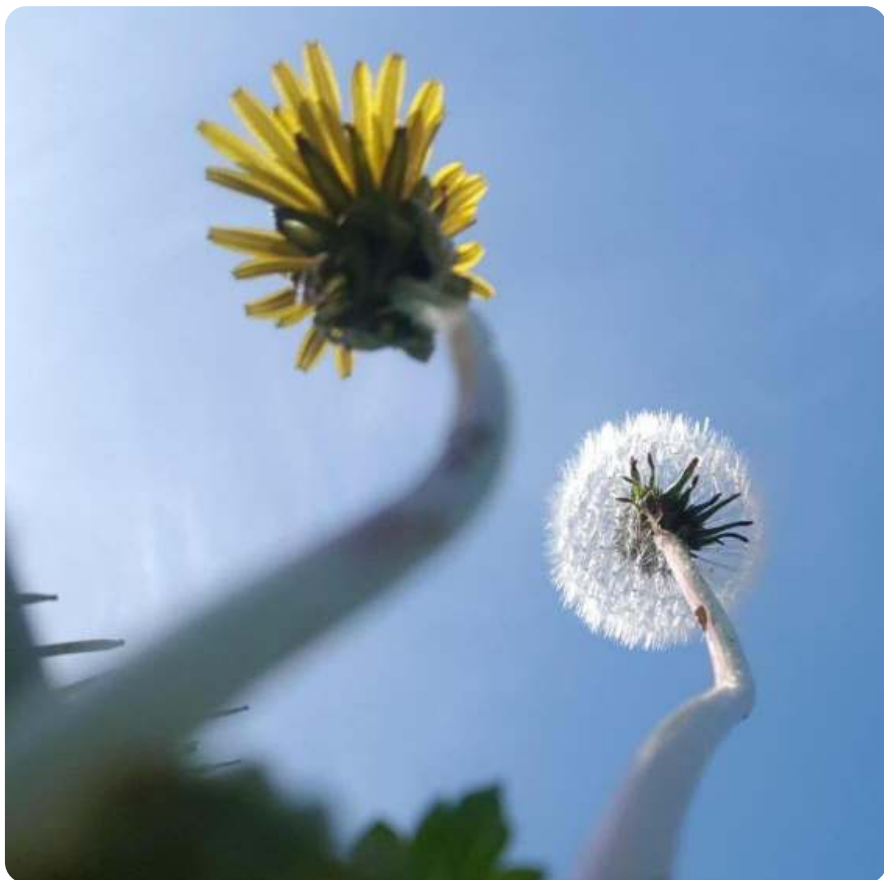
** De plantenwerkgroep inventariseert elke woensdagavond in kilometerhokken of andere bestemmingen

*** De natuurwerkgroep heeft elke vrijdag een werkmiddag

****De vogelwerkgroep gaat trekvogels tellen elke zaterdag vanaf 12 september

***** De fotografiewerkgroep: excursie op 2e zondag van de maand, avondbijeenkomst op 3e dinsdag van de maand

Grote RATELAAR

Paardenbloemen

Foto: Irene van Oosterhout

Van de redactie

Op een zomerse dag in mei hebben we in Bunnik deze Ratelaar voor jullie afgerond. Een Ratelaar met zoals altijd veel variatie. Zo zijn er boeiende achtergrondverhalen over klimaatlim bos en sluipvliegen, verslagen over vroege vogels en een basiscursus én de aankomende excursies. Gewoon lekker te lezen in de je eigen tuin, of genieten van prachtige foto's van insecten in de Londotuin. Op de middenpagina vind je deze keer drieluiken van de verschillende fotografen van de fotografiewerkgroep. Ook onze scharrelkids hebben de afgelopen maanden weer van alles beleefd.

Wil jij ook naar buiten, dan kun je in onze Grote Ratelaar genoeg ideeën vinden. Ga mee met een van onze werkgroepen, of neem deel aan een van de geplande excursies. Wil je meer weten over Bunnik, Beverweerd of Stameren? Of ga je jezelf ontdekken door de natuur te beleven? Het kan allemaal!

We wensen jullie in ieder geval een fijne zomer toe, in Nederland of verder weg. Geniet van goed gezelschap en alle bijzondere details in de natuur. En kom je vol verhalen en belevenissen thuis, stuur ons dan eens een leuk verslag, foto of misschien zelfs een tekening.

Inhoud (selectie)

- 4 Klimaatlim bosbeheer
- 6 Van het IVN bestuur: 45 jaar
- 8 Insecten in Londotuin
- 10 Verslag vroege vogels
- 11 Sluipvliegen
- 12 Scharrelkids lente
- 13 Van het KNNV bestuur
- 16 Excursies
- 19 Vogelwerkgroep
- 21 Lathyrusbij
- 22 Jeneverbes gilde
- 23 Natuur- en landschapswandelingen
- 25 Lesbos met leden
- 26 Viervlek

Colofon

Dit is een uitgave van IVN afdeling Heuvelrug en Kromme Rijn en KNNV afdeling Zeist, Heuvelrug en Kromme Rijn.
<https://www.ivn.nl/afdeling/heuvelrug-en-kromme-rijn/heuvelrug.knnv.nl>

Redactie: Jan Katsman, Irene van Oosterhout, Marijke Warmerdam

Kopij voor het volgende nummer vóór 10 augustus naar:
marijke.warmerdam@hetnet.nl (KNNV) of pr@ivnhkr.nl (IVN)
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten of te wijzigen.

Drukker: Editoo B.V. te Arnhem
Gedrukt op papier uit duurzaam beheerde bossen.

Foto's omslag: Viervlek zonnend op een rietstengel; onder: ei-afzet door viervlek; Jan Katsman

Klimaatlimbosbeheer

TEKST EN FOTO'S: HERMAN VERSCHUREN

Hoe staat het met Klimaatlimbosbeheer op de Utrechtse Heuvelrug?

Oplettende lezers in onze afdeling zullen het weten: eind 2024 besloot Staatsbosbeheer in samenwerking met Bosgroep Midden-Nederland een meerjarenproject uit te voeren onder de titel 'Klimaatlimbosbeheer Utrechtse Heuvelrug'. Het project loopt tot 2029 en is mogelijk gemaakt dankzij subsidie van Provincie Utrecht in het kader van de SKNL (Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap) en een flinke donatie van Stichting MTB-Heuvelrug (Mountainbike Heuvelrug).

Het project behelst 'het klimaatbestendig inrichten van een demo-locatie in boswachterij Austerlitz en een drietal praktijklocaties van particuliere grondeigenaren met bestaand bos'. In 2025 werden rond 4000 nieuwe bomen geplant en een jaar later nog eens zo'n 6000 bomen en struiken. Jawel, onder meer dus dankzij steun van de mountainbikers die we zo nu en dan over hun paden door het bos zien scheuren.

Interview Casper de Groot

Hoe staat het er nu mee? Om die vraag te beantwoorden ging ik een uur op pad met boscoloog Casper de Groot, naar de 'demo-locatie' in het bos. Die zou beter proeflocatie kunnen heten. Her en der zie je met houten hekken afgeschermd veldjes met jonge bomen, soms ook enkele jonge bomen met zo'n houten schuttinkje eromheen.

'We wilden geen plastic in het bos,' aldus Casper, 'dus die afrasteringen zijn van hout uit eigen bos. Ze dienen om reeën op een afstand te houden.'

Als de bomen groot genoeg zijn, kunnen ze zonder zo'n hekje. Casper wijst er een aan, met een blauwe stip erop.

Veldjes jonge aanplant tussen de dennen

Casper bij een toekomstboom, een tamme kastanje

'Kijk, dat is een toekomstboom.' Een wat? 'Een toekomstboom is een boom die we willen koesteren voor de lange termijn en vrijstellen van concurrenten.' In dit geval een tamme kastanje, maar vaak ook zomereiken. Pal ernaast staat een Amerikaanse eik, afgezaagd tot onder een meter maar alweer volop uitlopend. 'Als we die zijn gang laten gaan, klimt die binnen de kortste keren boven de kastanje uit,' zegt Casper. Dat gaat dus niet gebeuren.

De toekomst: een gemengd bos met veel soorten bomen en struiken die bestand zijn tegen forse schommelingen in weersomstandigheden: zowel periodes van langdurige droogte als forse hoosbuien die de boel even kletsnat maken.

Want met inachtneming van alle wetenschappelijk verantwoorde slagen om de arm is dit naast de relatieve opwarming de klimaatverandering die we verwachten. Daarnaast hebben we nog te maken met de negatieve invloed van de verzuring van de bosbodem door de hoge stikstofdepositie.

Voor de beheerders van veel bossen betekent dat volgens Casper dat we onze inzet sterk vergroten om de afgelopen honderden jaren aangeplante monoculturen om te vormen naar gemengde bossen. Tussen de vele grove dennen, zomereiken, lijsterbessen en Amerikaanse eiken van het bos waar we in staan, betekent dat bijvoorbeeld de aanplant van elsbes, haagbeuk, esdoorn, zoete kers, wintereik, hazelaar en kastanje.

Jonge hazelaars in hun kokertje

Wel of niet inheems?

Moeten ze per se inheems zijn? ‘Niet per se,’ vindt Casper. ‘Het is wel zo dat veel zogeheten inheemse soorten vertrouwd zijn met ons klimaat en dus tegen een stootje kunnen. Zulke soorten gaan we bevorderen, behalve de genoemde ook taxus en waar dat kan ook linde. Maar we proberen ook uitheemse soorten uit. Het gaat ons er niet zozeer om de inheemse soorten te beschermen als wel een bos te creëren dat de verwachte klimaatverandering aan kan. In praktijk betekent dat streven naar gemengde mossen met grote soortenrijkdom, in plaats van de vele monoculturen die we nu nog zien, ook hier op de Utrechtse Heuvelrug.’

Om sommige jonge bomen zitten strikjes, etiketjes. ‘Die hebben studenten van de Universiteit Utrecht aangebracht.’ aldus Casper. ‘We werken op de Utrechtse Heuvelrug de afgelopen jaren actief samen met de Universiteit Utrecht. Ze kijken zowel naar het functioneren van de bosbodem als naar de groei van de jonge aanplant.’

Voorlopige conclusie

Hoe staat het dus met Klimaatlim Bosbeheer Utrechtse Heuvelrug? Er worden goede stappen gezet al blijven de financiën volgens Casper aandacht vergen. Bosbeheer en onderzoek kosten geld en voordat je het weet is het 2029. Vijf jaar is eigenlijk te kort om dit soort projecten succesvol uit te voeren en resultaten te zien.

Roze lintje door student aangebracht

Klapexster

Vogelexcursie LeersumseVeld

TEKST: EMILE SANDERS, FOTO'S NICOLIEN DROST

7 MAART 2026

Met een enthousiaste grote groep van 20 personen hebben wij, als vroege vogels, het gebied afgestruind op zoek naar vogels.

Hierbij viel het weer qua helderheid toch wat tegen: er was mist, wat bijna de gehele ochtend duurde. Wij dienden daarom af te gaan op vogelgeluiden om de vogels goed in beeld te krijgen en dat speuren heeft prachtige resultaten opgeleverd.

De klapexster stal de show; iedereen heeft deze vogel kunnen bewonderen en sommigen zagen ook dat deze aan het smikkelen was van een buit.

Langs de vennen vloog op zeker moment een kiekendief.

In het water zaten wintertalingen, knobbelzwanen, kuifeenden, grote witte zilverreigers en dodaars.

In het bos lieten de zwarte spechten goed van zich horen en zo nu en dan vloog er een langsz. Zowel de grote bonte specht als de kleine bonte specht werden gezien, de groene specht werd alleen gehoord.

Verder waren de roodborsttapuiten in stevige aantallen aanwezig evenals de boomleeuweriken. Niet onvermeld mogen blijven de vinken en appelvinken, alsmede de vele soorten mezen.

Al met al een prima excursie, waarbij natuurlijk ook de gezelligheid een rol speelde.

Zilverreiger

Van het IVN-bestuur: IVN Heuvelrug en Kromme Rijn al 45 jaar samen!

TEKST: ADRIENNE DE WAAL

De waardevolle blauwe saffier, het bijzonder rood-oranje pigment vermiljoen en verguld zilver dat eruit ziet als goud zijn allemaal symbolen die voor een 45-jarig huwelijk staan. Voor 45-jaar sámen dus. Dat leek mij een mooi startpunt om te memoreren dat we met onze afdeling al 45 samen voor natuureducatie in onze regio zorgen.

Op 14 mei 1981 is, tijdens de officiële vergadering, de IVN afdeling Heuvelrug en Kromme Rijn opgericht. Een kleine bevlogen groep natuurgidsen uit de 'werkgroep Zeist' van de IVN afdeling de Bilt nam het initiatief om een nieuwe afdeling op te zetten. Zeist, Bunnik en de Utrechtse Heuvelrug verdienen meer aandacht dan de afdeling de Bilt kon bieden. In het Grote Ratelaar jubileumnummer '40 jaar IVN' is een mooi historisch overzicht gegeven van deze eerste jaren. Je kunt dit nummer nog lezen via onze site. www.ivn.nl/app/uploads/sites/109/2022/09/jubileumeditie_grote_ratelaar_o.pdf

IVN Heuvelrug en Kromme Rijn is in de loop van de jaren uitgegroeid tot een zeer levendige afdeling dankzij de grote groep actieve leden die zich met kennis, kunde en enthousiasme inzetten voor natuureducatie. De afdeling mag trots zijn op de continuïteit in de natuurgidsen-opleiding, het afwisselend aanbod van publieksexcursies en wandelingen, de steeds nieuwe groep Scharrelkids, aantrekkelijke evenementen, de bijzonder gewaardeerde natuurkoffer en interessante en volgeboekte natuurcursussen. Alles dankzij de goed draaiende werkgroepen en de ondersteuning van de PR mensen die ervoor zorgen dat het publiek ons weet te vinden. Daarnaast is er een zeer constructieve en prettige samenwerking met de

KNNV. We vinden elkaar in de gezamenlijke werkgroepen en in het uitbrengen van de Grote Ratelaar, ons lokale verenigingsblad waar altijd weer interessante artikelen en mooie foto's instaan!

45 jaar is veel, maar nog geen 50. Geen goud... Voor een aantal van onze leden was het dit jaar wél een gouden IVN-lidmaatschapsjubileum. Mensen van het eerste uur zoals Jan Katsman Bert Tolsma, Harry Kerver en Marjan Apol. De 10e voorzitter van onze afdeling mocht de

Harry Kerver

Foto: Jolanda Blom

Jan Katsman

Foto: Marijke Warmerdam

jubilarissen feliciteren en vooral heel hartelijk bedanken voor hun langdurige en actieve inzet voor IVN.

In 2026 kennen we nog steeds dezelfde uitdagingen en kansen als 1981: nieuwsgierigheid, belangstelling, betrokkenheid en bescherming van en voor de natuur aanwakkeren! Met een groep enthousiastelingen van alle leeftijden, aansprekende materialen, nieuwe media en technieken, vertrouwde educatieve vaardigheden én prikkelende werkvormen vertellen we het verhaal van de natuur in onze omgeving. Tijdens het Jaarlijks Leden Uitje hebben we een toast uitgebracht op ons jubileum. Leuk dat we dit moment samen konden vieren!

Namens de voorzitters (Roland Peltzer, Ger Ballast, Bert Tolsma, Hans van Schaik, Jan Lambert, Chrystianne van Zon, Dick van de Kamp, Jacqueline van de Bent, Harry Kerver en Adrienne de Waal) van 1981 tot en met 2026: **dank aan allen voor jullie inzet gedurende deze 45 jaar!**

Wij zijn de stem voor de natuur, laat je horen!

Marjan Apol

Foto: Niko Zentveld

Bert Tolsma

Foto: Martha Tolsma

Vogelexcursie Kennemerduinen

TEKST EN FOTO'S: RUUD VAN DE STEEG

2 MEI 2026

Geoorde futen

Zingen in de duinen – een ochtend vol vogels, gezellige en leuke discussies

Met een lucht die meer belofte van regen dan van zon in zich droeg, begon onze excursie naar de Kennemerduinen nét even anders dan gepland. In plaats van direct het veld in te gaan, schoven we eerst aan voor een warme kop koffie. Een prima besluit, zo bleek al snel, want de buien trokken gedurende koffietijd rustig over.

Toen het weer was opgeklaard, begonnen we aan de excursie onder leiding van Hans van zo'n 8,5 kilometer door dit prachtige duingebied. Direct werden we beloond bij de eerste plas: de braamsluiper.

Onderweg naar de tweede plas met de geoorde futen ontmoetten we een fitis, die boven ons op een tak zat te zingen, prachtig in beeld kon je de verschillen in uiterlijk zien met de tjiftjaf. Net voor de plas, telkens goed verborgen in de struiken, zong op verschillende plekken heel dichtbij de nachtegaal.

Zoals dat gaat bij geïnspireerde vogelaars, bleef het niet alleen bij kijken en luisteren. Er ontstonden levendige discussies over welk roepje nu precies bij welk vogeltje hoorde. De app Merlin bood weinig houvast – die kwam niet verder dan een meerkeuzeoptie van vier soorten. Dus moesten we het zelf maar uitzoeken. Uiteindelijk bracht goed kijken de oplossing: het bleek een vink te zijn.

En daarmee waren de discussies nog niet voorbij. Want hoe duid je eigenlijk de positie van een vogel met "11 uur" of "2 uur"? Wat is het referentiepunt? Is dat altijd de kijkrichting van de groep, of bepaal je dat individueel? Het leverde geanimeerde gesprekken op, waarbij de meningen – zoals wel vaker – uiteenliepen.

Kortom: een excursie zoals die hoort te zijn. Mooie soorten, wisselend weer dat uiteindelijk zeer meewerkte, leerzame momenten en vooral veel beleving. Op naar de volgende tocht!

Insecten zoeken in Londotuin

TEKST: JUDITH PIJNACKER

Op 2 mei ging de insectenwerkgroep op excursie in de Londotuin bij Leersum. We verzamelden op de parkeerplaats bij Park Broekhuizen. Daar troffen we meteen al een leuk insect aan op de jas van Pascal, namelijk de gewone elzenvouwmot. De excursie begon dus al goed. In de Londotuin worden we vervolgens vriendelijk ontvangen door Heleen, die koffie en thee voor ons heeft klaar staan en een introductie geeft over de tuin.

Insectenwerkgroep op zoek naar beestjes in de Londotuin

Foto: Arija Jansen

Wat de Londotuin bijzonder maakt, is dat er veel verschillende biotopen bij elkaar zitten op zo'n 0,75 hectare grond. De heemtuin is ontstaan toen in 1997 het naastgelegen Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek verhuisde naar Wageningen. Grondsoorten uit de proeftuin (zoals stuifzand, kalkrijke klei, mergel, kalkarm en –rijk duinzand) werden verplaatst naar een stuk weiland ernaast. Met kleine heuvels zijn er schaduw-kanten en zonnige plekken gecreëerd, wat samen met de verschillende soorten grondsoorten een rijkdom aan planten maar ook insecten oplevert.

Na de koffie en thee struinen we door de heemtuin. Er wordt gekeken op en onder bladeren, geschud aan

struiken, geknield voor piepkleine insecten en met een traag tempo trekken we door de tuin.

Er is een grote vijver met moerasvegetatie waar we verschillende soorten juffers spotten (onder andere lantaarntje, vuur-, azuurwater- en bruine winterjuffer) en ook de eerste echte libellen, namelijk de glassnijder, platbuik en smaragdlibel. We zien zes soorten dagvlinders waaronder het landkaartje, kleine vuurvinder en het oranjetipje en ook een heel aantal nachtvinders zoals het roodbont heide-uiltje en de grote wintervlinder.

Ook het zeldzame vierentwintigstippelig lieveheersbeestje wordt gespot. Een andere plek is een ware hotspot met

Azuurwaterjuffer

Foto: Jan Katsman

Hennepnetelgoudhaan

Foto: Anne Janse

maar liefst vijf soorten lieveheersbeestjes bij elkaar: citroen-, schaakbord-, roomvlek-, zevenstippelig- en aziatisch lieveheersbeestje. Allemaal op het sporkehout!

We zien ook veel smaragdlangsprietmotten. Dit zijn nachtvlinders met indrukwekkend lange antennes, vooral bij de mannetjes. De rupsen van de smaragdlangsprietmotten (en alle andere langsprietmotten) blijken ook een bijzondere leefwijze te hebben. De rupsen blijven maar een paar uur op een plant en laten zich dan op de grond vallen. Daar maken ze een bladzakje van heel fijn gruis of plantendelen waar ze wel twee tot drie jaar in verblijven. Als de zak te klein wordt maken ze een nieuwe zak, waar ze uiteindelijk ook in verpoppen. Hun dieet bestaat vooral uit bladafval van loof- en naaldbomen.

Prachtig zijn de hennepnetelgoudhaantjes die we vinden in de stinzentuin. Met hun iriserende kleuren vallen ze goed op (zie foto). Ook waren er genoeg kleine beestjes te zien met lange namen zoals de kleine brembladrandkever, bruinscheenbremblindwants, borsttandheremietwants, zwartsprietfluweelloper en de kleefkruidgraafwants.

We zagen meerdere soorten soldaatjes, namelijk het zwart soldaatje en een zwartpootsoldaatje, allebei weekschildkevers, maar ook de orchidee soldaatje was vol in bloei te zien (evenals de mannetjesorchis).

In totaal hebben we 77 soorten insecten gezien in de Londotuin, waarvan 25 soorten voor het eerst op deze plek. Dat laat zien dat goed kijken en eens met je neus in de struiken duiken loont om nieuwe soorten voor een gebied te ontdekken. Met al die verschillende biotoopjes is er veel te zien in de Londotuin, een aanrader om deze zomer eens te bezoeken!

De heemtuin is het hele jaar geopend op woensdagmorgen van 9-12 uur en van april t/m augustus ook op zondagmiddag van 14-17 uur. De heemtuin bevindt zich op het landgoed Broekhuizen aan de Melksteeg.

www.dorpennatuur.nl/heemtuin-londotuin/

Groene bladsnuitkever

Foto: Maarten Eijkhout

Liesgrasrietkever

Foto: Pascal Losekoot

Kamperfoeliebladwespe

Foto: Maarten Eijkhout

Vierentwintgstippelig lieveheersbeestje

Foto: Maarten Eijkhout

Verslag vroege vogels

TEKST: MARK LUINENBURG

Voor de tweede opeenvolgende keer bezochten we landgoed De Reehorst om 2e Paasdag in alle vroegte de vogelzang te genieten; de tuinen, velden en bosjes liggen tussen het gebouw van Triodos Bank en de A12. Maar op dit uur op een Paasochtend is de snelweg lekker rustig en het bankkantoor gesloten.

Het aantal aanmeldingen leek even te stokken tot een paar dagen voor het Paasweekend maar in de laatste week liep de groep vol tot 21 personen en hebben we enkele mensen moeten teleurstellen.

Na welkomstwoord bij entree Triodos Bank en kort na de eerste stop bij het voormalige koetshuis (tjiftjaf, winterkoning, vink, grote bonte specht, boomklever, spreeuw, merel, koolmees) splitsten Geert en Mark de groep in tweeën en ging ieder een andere richting om elkaar achterin het landgoed bij de weides (met vrolijk rammelende hazen) en meidoorn-bosjes even te ontmoeten voor een pauze met de gebruikelijke paaseitjes.

Gaandeweg spotten en/of hoorden we nog holenduif, houtduif, lijster, kwikstaart, zwarte kraai, meerkoet, dodaars, waterhoen, Canadese gans, gaai, kneu, pimpelmees en roodborsttapuit. Dit keer geen zwartkoppen, zwaluwen, boompieper, grasmus of sprinkhaanzanger. Wel ontdekten we in een bomengroepje een bosuil-jong. Eén van de deelnemers is later die dag teruggegaan en zag dat er maar liefst drie takkelingen bosuil zaten.

Naast het vogelen was er ook oog voor alle flora op De Reehorst; een hele oude zilveren- (of witte-) esdoorn, judasboom, taxus, wilgen en statige beuken, wateranemonen, maar ook vroege bloeiers als speenkruid, bosanemoon, lelietjes-van-dale, smeerwortel en boshyacint. Kortom, het was opnieuw een geslaagde vroege-vogelwandeling op dit vrij-toegankelijke en gevarieerde landgoed. Omstreeks half 10 ging iedereen weer tevreden huiswaarts, wellicht naar een smakelijke Paas-brunch.

Jonge bosuilen

Foto: Kevin van den Brand

Nieuwe basis- cursus: binnen een week vol

TEKST: MONIEK LÖFFLER

Dit voorjaar startten we met een nieuwe basiscursus natuur van IVN Heuvelrug en Kromme Rijn. Via een mailing, berichten in de lokale krant en aandacht op Slotstad Radio meldden zich snel enthousiaste deelnemers aan. Binnen een week waren alle 25 plekken gevuld.

Als organisatie team (Irene, Paul, PP en ikzelf) waren we enthousiast over deze nieuwe opzet. Zelf heb ik eerder meegewerkt aan de IVN-gidsenopleiding: ontzettend leuk en waardevol, maar ook behoorlijk intensief. Tegelijk merkten we dat er veel mensen zijn die vooral meer willen leren over de natuur en nóg meer willen genieten van wat ze buiten tegenkomen. Voor die groep is deze cursus bedoeld.

IVN ontwikkelde een landelijke online cursus van zes modules, en wij zijn de eerste afdeling die daar een eigen lokaal programma van een bijeenkomst en excursies aan koppelt. Die combinatie blijkt een sterke formule. Deelnemers leggen thuis een inhoudelijke basis via de online lessen, terwijl we tijdens de excursies samen de natuur in gaan om vragen te bespreken en vooral veel zelf te ontdekken en te beleven. Laagdrempelig en flexibel.

Tijdens de introductieavond in Driebergen maakten we kennis met een zeer betrokken groep. Het kennisniveau loopt uiteen, maar de interesse en nieuwsgierigheid zijn groot. Dat bleek al meteen: Irene had verschillende soorten slakken meegenomen uit haar tuin, en voor je het wist zaten groepjes daar tien minuten lang gebiologeerd naar te kijken. Dat doe je normaal niet zo snel, maar het is precies wat deze cursus beoogt: beter leren kijken naar de natuur om je heen.

Daarna volgde een zonnige eerste excursie bij Amerongen: met stuwwallen, sneeuwsmeltwaterdalen en een zandhagedis die zich mooi liet bekijken. Onderweg kwamen allerlei onderwerpen voorbij: verschillende soorten esdoorns en andere boomsoorten, de karakteristieke geur van de douglasspar, dichtgroeïende heidevelden, natuurbeheer en vuurstenen. Op de achtergrond zongen lijsters en lieten winterkoningen en vinken luid van zich horen. Alleen de bosuil bleek helaas niet thuis in zijn holle boom.

De komende maanden volgen nog drie excursies met ieder een eigen thema: planten en vogels in Beverweerd, insecten in Nieuw Wulven en in het najaar paddenstoelen in Witte Hull. We kijken uit naar het vervolg.

Sluipvliegen

TEKST EN FOTO'S: ERIK GRUYS

Vervaarlijk uitzierende grote vliegen: sluipvliegen.

Afgelopen zomer (juli 2025) werden we in ons dorp (Leersum) op locaties in omgevende bossen en tuinen bij huizen geconfronteerd met enkele vervaarlijke-uitziende forse zwarte insecten van bijna twee cm groot met een harig lijf en een vliegenkop. Het ging om representanten van een sluipvliegensoort, de stekelsluipvlieg (*Tachina grossa*), die vooral voor de gastheer consequenties heeft. Hun larven ontwikkelen zich in harige rupsen van vlinders, zoals die van de veelvraat en hageheld, nadat de vlieg daarop eieren heeft afgezet en die zijn uitgekomen.

Stekelsluipvlieg (*Tachina grossa*), zwart exemplaar met grijze kop.

Locatie Leersum A.

Foto: Marit Gruys

Op locatie A ging het om een geheel zwart insect met donkere kop. Een dito dier op locatie B was zwart van lichaam en had een lichtbruine kop. In beide gevallen, evenals alle andere in dit artikel genoemde vliegen, werd de naamgeving geverifieerd met de Obsidentify app. Op internet wordt bij deze soort meestal een lichtbruine kop getoond. Of de grijze kop bij het eerste exemplaar te maken had met variatie in kleur, leeftijd van het insect, of ondersoort werd niet achterhaald.

Stekelsluipvlieg (*Tachina grossa*), bruinkop, locatie Leersum B.

Een tweede sluipvliegensoort diende zich daarna in september aan op locatie Leersum B. Het betrof een bruin en meer slordig uitgevoerde versie met een meer bonte verschijning en 'ongeschoren' uiterlijk dan de eerste twee sluipvliegen, de woeste sluipvlieg (*Tachina fera*). Dit is een soort die gebruik maakt van wantsen, cicaden en rupsen om zich voort te planten. Het insect legt eieren op bladeren in de omgeving van het doeldier. Komt deze langs gelopen, dan dringen uit de eieren gekropen larven snel daar in.

Woeste sluipvlieg (*Tachina fera*), locatie Leersum B.

Sluipvliegen vormen een insectengroep met zeer veel verschillende soorten. In Nederland meldt Wikipedia er 337. En daarbij hebben de verschillende soorten ook allerlei andere verschijningsvormen. Ze zien er zeker niet allemaal zo schrikwekkend uit als de bovengenoemde en door ons waargenomen twee soorten.

Zo zagen we in 2024 en 2025 in Leersum op locatie B ook in juli, met name op schermbloemigen als wilde peen, kleinere fraai gekleurde wat 'kromme' insecten. Het betrof mannetjes en vrouwtjes van de soort *Gymnosoma nudifrons*. Dit is een soort sluipvlieg vrijwel zonder haren, die eieren legt op wantsen, waarvan er verdeeld over ongeveer tien verschillende soorten zeer veel voorkomen op locatie B.

Vrijwel haarloze sluipvlieg (*Gymnosoma nudifrons*, mannetje) met drie kleine zwarte stippen op het achterlijf.

Vrijwel haarloze sluipvlieg (*Gymnospora nudifrons*, vrouwtje) met drie grote zwarte vlekken op het achterlijf.

Commentaar

De bevinding van een aantal exemplaren van een drietal sluipvliegsoorten op twee locaties in Leersum geeft aan dat deze, weliswaar niet algemene insecten, zonder meer toegerekend kunnen worden aan de biodiversiteit van dorpen in onze regio Utrechtse Heuvelrug.

Het zijn dieren die door hun uiterlijk opvallen en een verontrustende eerste indruk kunnen maken. Het zijn echter vliegen die in het bos, de tuin en in huis geen kwaad doen en slechts via hun voortplantingsgedrag andere insecten in bepaalde ontwikkelingsstadia belagen.

Scharrelkids: de lente in!

TEKST EN FOTO'S: PP BAKKER

MAART – Met laarzen, regenjassen en verrekijkers gingen we de Amerongse Bovenpolder in, op zoek naar vogels en veren. De kinderen kregen eerst uitleg over de verschillende veren die een vogel heeft en daarna zijn we de polder gingen we de polder in. De vogels zagen er

Amerongse bovenpolder

prachtig uit met hun mooiste verenkleed, klaar voor de lente. De laarzen waren wel heel nuttig want het was flink nat in de polder maar ondanks de donkere lucht bleef het de hele middag droog en hebben we veel veren gevonden.

APRIL – Vaak gaan we met Scharrelkids het bos in, maar de natuur is overal: ook midden in steden en dorpen. Vandaag hadden we een bijzondere extra gids, namelijk David de dorpscoloog van Zeist! Samen hebben we een flink stuk door Zeist gelopen van het Walkartpark helemaal naar Slot Zeist. We hebben allerlei plantjes gezien in de bermen en bij mensen in de tuin. Met een bingokaart met plaatjes en namen in de hand, konden we er al heel veel herkennen.

Op pad met de dorpscoloog

MEI – Op vliegbasis Soesterberg beleefden we een hele mooi zonnige zaterdag. Eerst kregen de kinderen wat uitleg over de geschiedenis van de vliegbasis en daarna hebben we al onze zintuigen ingezet om het bijzondere natuurgebied te beleven. Naast een wandeling in stilte, zodat we alles goed konden horen, hebben we ook op blote voeten het gebied gevoeld. Natuurlijk hebben we onze ogen goed gebruikt in de vogelkijkhut, waar we onder meer de veldleeuwerik zagen!

In de vogelkijkhut op de Soesterbasis

Van het KNNV-bestuur

TEKST EN FOTO: NICO BOLLE

Na de afgelopen ledenvergadering kunnen we concluderen dat het goed gaat met onze vereniging. Er vinden steeds meer activiteiten plaats bij het toenemende aantal werkgroepen en het ledenaantal groeit ook licht. Een punt van aandacht blijft wel dat het bestuur versterking nodig heeft.

Ik schrijf dit stukje op Lesbos waar we met een stel leden van onze afdeling zijn neergestreken om ons te laven aan de prachtige natuur omringd door huiszwaluwen en het gezang van nachtegalen.

Tijdens de jaarvergadering kwam ook naar voren dat bij een aantal werkgroepen de activiteiten gehinderd worden door een strenger beleid van het Utrechts Landschap. Het bestuur zal proberen in overleg te treden met het UL om tot overeenstemming te komen, waardoor de activiteiten van onze werkgroepen geen schade zullen lijden.

Ik wens jullie allemaal een mooie zomer toe met mooie natuurbeleving en een zonnetje op je bol.

Sprinkhaan, soort die alleen op Lesbos voor komt

Midweekgroep in Amerongen 6 mei 2026

Foto: Nicolien Drost

Midweekgroep

De Midweekgroep wandelt eens in de twee weken op woensdagmorgen, het hele jaar door behalve in juli en augustus. De wandelingen zijn circa 6 km lang en daar nemen we de tijd voor. Tijdens de wandeling kijken we naar het landschap en staan soms stil bij bijzondere planten, dieren, insecten, vogels, paddenstoelen en andere interessante natuur. We wandelen zoveel als mogelijk op onverharde of half verharde, goed toegankelijke wandelpaden.

We verzamelen om 9.30 uur bij het beginpunt van de wandeling. Over meerijden daarnaartoe worden gewoonlijk onderlinge afspraken gemaakt. Op de vrijdag voorafgaand aan de wandeling ontvangen de leden van de groep een uitnodiging. De wandelingen gaan bij slecht weer door, tenzij dat gevaarlijk zou zijn. Gemiddeld duurt een wandeling 1,5 tot 2 uur. Na afloop gaan we, voor wie dat willen, gezamenlijk ergens iets drinken.

Aan- of afmelden is niet nodig. Om verrassingen te voorkomen door wijzigingen in het programma, is het belangrijk dat je op de e-maillijst van de Midweek-wandelgroep staat, zodat je de laatste berichten ontvangt. Het programma kan wijzigen, omdat we tegenwoordig voor een aantal wandelingen een groepsvergunning moeten aanvragen bij de beheerder (Utrechts Landschap en Staats Bosbeheer). Opgeven voor het ontvangen van de uitnodiging kan bij Freek.

De volgende wandelingen staan op het programma in het derde kwartaal van 2026:

09 sept. Leersumse Veld (o.l.v. Nicolien)

23 sept. Den Treek -Treekerpunt (o.l.v. Herman)

Freek den Dulk heeft de coördinatie en organiseert samen met Nicolien Drost en Herman Verschuren de wandelingen.

Inlichtingen bij Freek den Dulk: 06-21287412 of freek@piode.nl

Deelnemers van de werkgroep Natuurfotografieheuvelrug-ivn-knnv kiezen ervoor om op pad te gaan om de mooiste foto's te maken. Per maand wordt een thema gekozen. Kijk ook eens op de website van de werkgroep: www.natuurfotografieheuvelrug-ivn-knnv.nl

Werkgroep Natuurfotografie Van groothoek naar macro

1

TEKST: DICK DE ROOIJ

Een mooie manier om een totaalbeeld van een natuuronderwerp vast te leggen is door een drieluik te maken met verschillende lenzen. Je start bijvoorbeeld met een totaalbeeld van veraf, waarna je kunt inzoomen op je onderwerp en een foto van dichterbij maakt. Tenslotte maak je een macrofoto. Dit kan met verschillende lenzen maar het lukt natuurlijk ook met een mobieltje. Het lijkt een beetje op het zogenaamde 'Droste-effect'.

Vervolgens kun je van deze drie foto's een geheel maken. Hierbij kun je de nadruk leggen op één van de foto's. Om een drieluik te maken kun je gebruik maken van een eenvoudig (gratis) programma zoals 'collage.nl'.

Laat je inspireren door onze fotografen. En probeer het zelf ook eens: het is erg leuk om te doen!

2

3

4

5

- 1 Bloesem - Suzan Hoogeveen
- 2 Prunus - Dick de Rooij
- 3 Raapzaad - Klaas van der Linden
- 4 Kronkelhazelaar - Madeline Tellegen
- 5 Varkens - Else Nuyten

Bloemenpracht, Landgoed Bunnik Beverweerd

Slipbladige ooievaarsbek

Foto: Jolanda Blom

IVN-wandelingen hebben bijna altijd een thema. Denk aan bomen, diersporen, geologie, grassen, mossen, paddenstoelen of stilte. Het thema bloeiende wilde planten komt niet zo vaak aan bod, maar daar brengen we met deze excursie verandering in.

Bloemen zijn heel fascinerend en afwisselend. Regelmatige (symmetrische) bloemen of juist asymmetrische, het aantal bloembladen, aantal meeldraden en stampers. En er is een grote variatie in kleuren. Sommige planten komen veel voor maar er zijn ook soorten waar je slechts één enkel exemplaar aantreft.

Een plant die we veel zullen aantreffen is de wilde cichorei, ook wel de wegenwachter genoemd, met zijn lichtblauwe bloemen. Ze komen vaak voor in de bermen van wegen vandaar de naam. In ons land zijn we (te?) goed in het maaien van bermen; maar het mooie is, dat we in een gemaaide berm al gauw weer bloeiende Wegenwachters zien. We gaan op onderzoek uit in Bunnik, in de smalle strook tussen de Koningslaan (N411) en het spoor.

Voorwandelen: vrij 3 juli, 19.30 uur

Publiekswandeling: zat 4 juli, 10.00 uur

Start: P-plaats Oud Amelisweerd, Provincialeweg 124, 3981 AT Bunnik

Aanmelden: (uiterlijk 2 juli): pietermeijer@planet.nl

In de eerste week augustus maken we weer een -hopelijk zomerse- wandeling over landgoed Beverweerd. Hier meandert de Kromme Rijn en voeren de paden ons langs graslanden, akkers en boomgaarden én natuurlijk het kasteel zelf. We passeren loofbos en voormalige essenhakhout-percelen terwijl we ondertussen meer leren over de ontstaansgeschiedenis en de natuurwaarden van het Kromme Rijn gebied. Landgoed Beverweerd kent een lange, interessante geschiedenis en is verrassend gevarieerd. Wandel mee en ontdek dit mooie gebied.

Voorwandelen: vr 7 aug, 10.00u

Publiekswandeling: za 8 aug, 10.00-12.15u

Start: Camping Strosteege, Langbroekerdijk 23A, Driebergen. Er is beperkte p-plaats, kom dus bij voorkeur op de fiets.

Aanmelden en info: Mark Luinenburg, wandelingen@ivnhkr.nl

Doorkijkje bij landgoed Beverweerd

Foto: Mark Luinenburg

Ledenwandeling

Op zaterdag 26 september is onze ledenwandeling. Nadere informatie volgt, maar noteer de datum alvast in je agenda.

Heidewandeling op Landgoed Stameren

Landgoed Stameren

Foto: Numi

Tussen de gemeenten Maarn en Doorn, boven op de 48 meter hoge Maarnse Berg (één van de hoogste toppen van de Utrechtse Heuvelrug) ligt Stameren. Het landgoed is ruim een eeuw oud. Het gelijknamige huis werd in 1904-1905 gebouwd op een toen nog kale Heuvelrug. Doordat de weerelementen daardoor vat hadden op het buiten werd het huis ook wel Waai en Braai genoemd. Van de parkachtige tuin rond dit buiten resteren nog de fraaie solitaire bomen op het open heideterreintje voor het huis.

Het landgoed bestaat uit een gevarieerd bos met heideveldjes, die tijdens onze excursie hopelijk mooi in bloei staan. Hier leven reptielen zoals hazelworm en levendbarende hagedis, maar ook bijzondere vlinders en vogels. We gaan op zoek naar interessante plantensoorten van de rode lijst die hier voorkomen zoals stekelbrem, kruipbrem, klein warkruid en dwergviltkruid. Opvallend zijn ook de vele verwilderde rododendrons die er groeien. Op het heideterreintje in de Noordwesthoek van Stameren ligt een urnenveld met grafheuvels uit de ijzertijd. We wandelen ook langs een weids glooiend veld op de Maarnse berg dat bijna buitenlands aandoet. Ga mee genieten van dit onbekende landgoed met bijzondere cultuurhistorie en natuur!

Voorwandelen: do 13 aug 19.00u

Publiekswandeling: zo 16 aug 9.30-11.30u

Verzamelpunt: Landgoed Stameren, Amersfoortseweg 1, 3951 LA Maarn

Aangekomen op Landgoed Stameren volg je de oprijlaan, parkeer vóór het bordje 'Verboden toegang'. Er is weinig parkeerruimte: kom bij voorkeur op de fiets!

Gidsen: Jolanda Blom en Adrienne de Waal

Aanmelden (ook voorwandelen): Bij Jolanda Blom via jolandablom@outlook.com

Amerongse bosbeleving

Op donderdag 27 augustus organiseren we weer een sfeervolle avondwandeling in stilte. Deze avond gaan we het Amerongse Bos op een heel andere manier beleven door volop gebruik te maken van al onze zintuigen. Met behulp van een aantal opdrachten word je uitgenodigd je zintuigen te activeren en te ervaren hoe je in stilte op een andere manier contact kunt maken met de natuur. De natuur heeft veel te bieden wat ten goede komt van je gezondheid en nieuwe inzichten kan brengen.

Ben jij nieuwsgierig geworden naar deze bosbeleving? Sta jij open voor wat je tegen zou kunnen komen in het bos, maar misschien ook wel bij jezelf? Ga dan mee op deze bijzondere wandeling van nog geen 3 kilometer in het Amerongse Bos. We gaan er natuurlijk vanuit dat het een mooie zomerse avond wordt, maar houd ook de weersvoorspellingen in de gaten en neem zo nodig regenkleding of een paraplu mee.

De wandeling is geschikt voor iedereen vanaf 12 jaar. Let op: honden kunnen helaas niet mee.

Voorwandelen: do 20 aug, 19.00-20.30u

Publiekswandeling: do 27 aug, 19.00-20.30u

Start: restaurant Mas Montagne (Veenseweg 28, 3958 ET) in Amerongen. Te bereiken via parkeerplaats De Burgwal

Gidsen: Suzanne en Els

Aanmelden (verplicht): bij Suzanne Kok

via kok_suzanne@hotmail.com o.v.v. je naam en het aantal deelnemers.

Bosbeleving

Foto: Els de Gooijer

Vleermuizen- presentatie en avondexcursie

Wil jij meer leren over vleermuizen én ze ook in het echt zien? In het kader van de Europese Nacht van de vleermuis geven we een interessante introductie over vleermuizen met aansluitend een boeiende excursie. Loop na de presentatie met ons mee naar het prachtige landgoed Beverweerd waar we gaan kijken en luisteren welke vleermuizen hier rondvliegen. We doen dit onder andere met een vleermuisdetector. Een leuke en spannende activiteit onder leiding van ervaren vleermuisgidsen. Ook kinderen vanaf 12 jaar zijn welkom!

De presentatie start om 18.30u in de Stevenshoek in Werkhoven, inloop vanaf 18.15u. De aansluitende excursie duurt tot ongeveer 22.00u. Wanneer het weer niet goed genoeg is, kunnen we het excursiegedeelte, wanneer het weer het toelaat, doorschuiven naar de volgende avond (vrijdag 28 augustus om 20:30u).

Presentatie: Stevenshoek, De Brink 5, 3985 SB Werkhoven (naast de hervormde kerk). Parkeren kan op de Brink
Aanmelden (tot 26 aug): mail naar cursussen@ivnhkr.nl onder vermelding van 'vleermuizen-cursus'

Aantal deelnemers: 20

Kosten: €10,00 voor leden en €12,50 voor niet-leden. Geef aan of je lid bent van IVN of KNNV of geen lid. Na aanmelding ontvang je per e-mail een betaalverzoek.

Foto: Beeldbank IVN

Teken mee: Nature Journal Club

Met pen en papier het veld in

Foto: Arija Jansen

Weet je nog, die koude winterochtend bij de Vikinghof? Zonder sneeuw, maar met genoeg kou om ons eraan te herinneren dat het nog echt winter was. Toch gingen we op pad: kijken wat er groeide, luisteren naar vogels en ontdekken wat er allemaal al te vinden was. Veel planten moesten we nog raden aan de hand van rozetten, stengels en resten van vorig jaar. Er waren wel twee ooievaars druk in de weer. Zou er nu familie-uitbreiding zijn?

Op 14 juni gaan we terug. Dan kijken we samen wat er van onze winterse vermoedens klopt. Staan de planten die we dachten te zien er inderdaad? Wat gebeurt er op ieders eigen vierkante meter? Zijn er al bloemen, of moeten we nog wachten op een echte bloemenzee? En welke insecten komen we nu tegen, nu het gebied veel meer tot leven is gekomen? Er zijn vlinders en libellen beloofd...

Tijdens de Nature Journal Club zijn we samen buiten, leren we van de natuur én van elkaar, en verwerken we onze waarnemingen op een ontspannen, creatieve manier op papier. We kijken, noteren, tekenen en geven ieder op onze eigen manier vorm aan wat we ontdekken.

Heb je zin om weer aan te sluiten en heb je je nog niet aangemeld? Ook op 30 augustus gaan we weer op pad. Stuur dan een berichtje naar naturejournaling@outlook.com. Was je er de eerste keren niet bij, maar lijkt het je leuk om nu mee te doen? Geen probleem, je bent van harte welkom. We werken waar nodig op verschillende niveaus, dus zowel beginners als mensen met meer ervaring kunnen er iets uit halen. Je krijgt informatie over de natuur en er staan tekentips op het programma.

Vogelwerkgroep

Elke excursie begint in Driebergen bij het Sportcentrum Hoenderdaal, Hoendersteeg 7.

Op een doordeweekse dag wordt gestart om 8.00 uur (tenzij files worden verwacht, dan 9.00 uur) en in het weekend om 8.00 uur. De bedoeling is dat alle deelnemers zoveel mogelijk met elkaar meerijden. De chauffeur krijgt een vergoeding van de meerrijders van € 0,30/km uitgaande van vier inzittenden per auto; bij minder inzittenden vindt betaling pro rata plaats.

Aanmelden kan alleen via email (kijk bij de betreffende excursie bij wie je je op kan geven) tot drie dagen voor de excursie. Laat dan ook weten of je met de auto naar Driebergen komt en/of je anderen mee wilt nemen.

Excursie Stille Kern (zondag 12 juli)

De Stille Kern ligt in het Horsterwold. Dit is een uitgestrekt bosgebied in de Flevopolder. Er komen hier nog wielewalen voor. We starten vanaf de parkeerplaats aan de Flediteweg, Zeewolde en lopen een rondje door het bos en om een meer heen. Op een heuvel hebben we uitzicht over het meer. Hier kunnen we dodaars, lepelaar, wespandief en zeearend verwachten. Zomertortels zijn afgelopen jaar helaas niet meer waargenomen. Kosten per auto (90 km) 27 euro. Terug om ongeveer 15.00 uur.

Aanmelden bij Nicolien Drost ndrost@droho.nl.

Excursie Willeskop (donderdag 6 augustus)

Begin augustus kan best een lastige tijd zijn om lekker vogels te kijken. Weinig vogelzang, de rui is bezig en de bomen zitten vol donkergroen blad. Gelukkig ligt in de Lopikerwaard (vlakbij Oudewater) natuurgebied Willeskop met een mix van ondiep water, moeras en (slikkig) land. De trek van vele steltlopers is stiekem al begonnen: (regen-)wulpen, kemphanen en diverse soorten ruiters, het kan allemaal. Ook bedelende lepelaars, puberende visdieven en de lokale bruine kiekendief kunnen we tegenkomen. Ook wat rietbewoners laten zich misschien nog zien/horen als we met de zon in de rug het gebied afspeuren.

Om 8.00 uur (let op) vertrek vanaf Driebergen, rond 13.00 uur weer terug.

Opgeven bij Anne van Emmerik a.vanemmerik@xs4all.nl

Excursie Zouweboezem (zaterdag 5 september)

Begin september verandert de Zouweboezem in een waar paradijs voor vogelliefhebbers en natuurliefhebbers. Ga mee om samen dit unieke natuurgebied te beleven, waar het riet ruist en de lucht gevuld is met vogelgeluiden! Wat kun je verwachten?

Moerasvogels: de indrukwekkende purperreiger is nog volop te bewonderen. Ook roerdomp, baardman en zelfs de zeldzame snor laten zich horen en vaak zien in het riet. Spot misschien wel de sierlijke kemphaan in de natte graslanden, samen met lepelaars en verschillende eendensoorten of tref de zwarte stern nog aan.

Roofvogels: met een beetje geluk zie je de bruine kiekendief elegant jagen boven de rietvelden.

De Zouweboezem staat bekend om zijn afwisselende landschap van rietlanden, grienden en veenmoeras. In deze periode verzamelen vogels zich hier om zich voor te bereiden op hun trek of om hun laatste broedactiviteiten af te ronden.

Laat je verrassen door de rust, de ruimte en de rijkdom van de natuur. Zorg dat je erbij bent om dit bijzondere moment samen te beleven!

Om 8.00 uur vertrek vanaf Driebergen, rond 13.00 uur weer terug.

Opgeven bij Ruud van de Steeg, ruud.vandesteeg@gmail.com

Trekvogels tellen bij het Treekerpunt (12 september t/m 14 november 2026)

Het tellen van trekvogels is telkens weer een boeiend geheel. Er doen zich altijd verrassingen voor in aantallen en soorten van waarnemingen.

Iedereen die wil en interesse heeft in dit aspect van vogels kijken kan hieraan meedoen en je hoeft je niet van tevoren op te geven.

Je kunt de getelde soorten en aantallen nadien per week teruglezen op de website van www.trektellen.nl.

Vanaf zaterdagmorgen 12 september t/m 14 november staan wij weer wekelijks op het vaste punt, namelijk het Treekerpunt van 8.30 uur tot 12.00 uur.

Het Treekerpunt ligt ten oosten van het pannenkoekenhuis Bergzicht (Doornseweg 23 Woudenberg) aan de weg van Maarn richting Amersfoort. Ga bij de stoplichten, ter hoogte van het pannenkoekenhuis, naar rechts (oosten) en volg de weg tot hij afgesloten is voor auto's. Wandel daar vanaf de parkeerplaats de hei op en loop de trap van de heuvel op. Daar kun je ons dan vinden.

Mocht je wat meer over deze activiteit van de vogelwerkgroep willen weten, dan kun je bellen met Emile Sanders (030-2293810).

Rietzanger

Foto: Nicolien Drost

Fitis in de Kennemerduinen

Ruud van de Steeg

Vogelexcursie Everdingerwaard

TEKST: ANNE VAN EMMERIK

16 APRIL 2026

Op een mooie donderdag verzamelen tien mensen zich om 8.30 u bij fort Everdingen. Eerst lopen we langs het fort en zijn watergangen met uitzicht op een open veld. Nog niet meteen verrassingen hier. Eenmaal op de zomerdijk passeren we een terrein met struiken en kunnen we speuren naar 'klein spul': kneu, fitis, grasmus en warempel een zingende nachtegaal die goed verscholen blijft. De roodborsttapuit is natuurlijk ook een vaste gast in dit soort open terrein. In de verte horen we een voorzichtige koekoek en roerdomp. De wind is net wat te hard waardoor niet alle vogels zich goed laten zien.

Torenfort Everdingen, gebouwd 1842-1847, onderdeel Nieuw Hollandse Waterlinie

Foto: Ton Goes

Eenmaal van de dijk af komen we in een gebied met riet en een uitgegraven nevengeul. Onder de vele vogels zien we o.a. wintertalingen, kluten, visdiefjes, kleine pleviertjes en na goed zoeken ook watersnippen. In het riet laten de rietzangers zich goed horen (en zien) evenals de rietgorzen. Ook de snor laat zich even horen. De blauwborsten houden zich vandaag schuil in het riet (te veel wind). In een afgezaagde dode boom zit een bewoond ooievaarsnest.

Een deel van de groep loopt langs de Lek weer terug, de rest over de zomerdijk. Zo laat in de ochtend is de

Everdingen

Foto: Ton Goes

zangactiviteit al aardig afgenomen. Na een korte pauze bij de sluis gaan de meesten via dezelfde route terug naar de auto en omdat het 'beverpaadje' is afgesloten vanwege vallende bomen (wie zou dat nou gedaan hebben?) gaan wij langs de andere kant van het fort terug om nog een blik te werpen op de Goilberdingerwaard. Daar laten een stel krooneenden zich nog goed zien. Na een mooie ochtend vogelen zijn we rond 13.30u weer terug.

Bloesem- fietstocht

TEKST EN FOTO: MARIJKE VAN NOORT

19 APRIL 2026

De bloesem fietstocht op 19 april verliep precies zoals beschreven: we parkeerden op het sfeervolle plein voor de kerk, de vlaggen voor koningsdag hingen al en waren een week later op het RTL-journaal te zien. De fietstocht had alles te bieden: blauwe lucht met wolken: check, tegenwind: check, fruitbomen in bloei: check, oude boomgaarden: check, veel geel van boterbloemen, raapzaad en paardenbloemen: check, rivier met koeien, als een schilderij van Potter: check, kopje koffie in Wijk: check, goed gezelschap: check, op tijd terug: check. Gelukkig werden we niet geplaagd door lekke banden en andere ongemakken, het is voorspoedig verlopen en voor herhaling vatbaar. Volgend jaar weer!

De rivier met koeien Wijk bij Duurstede

Lathyrusbij

TEKST: ERIK GRUYS EN SJOERT PEGGE

Nederland heeft een groeiende menselijke bevolking en telt thans 18 miljoen inwoners. Dit heeft consequenties voor het land. De mensen moeten wonen en leven. Ze produceren afvalstoffen, die in het rioolsysteem en in de omgeving terecht komen. Door steeds verdergaande verstedelijking en industrialisatie van de landbouw en de veehouderij is Nederland in toenemende mate een combinatie van steen-, asfalt- en graswoestijnen geworden. Het resultaat is een vergaande verschuiving van natuurlijke evenwichten, verandering en verarming van de flora en fauna met een toenemend verlies aan biodiversiteit. Wordt met boze vingers gewezen naar stikstof-problemen uit de veehouderij, over de menselijke afvalproducten (o.a. urine en fecaliën) wordt niet gerept, maar ook dat is een forse bron van uitstoot.

Meer biodiversiteit

Om biodiversiteitsverlies enigszins te beteugelen kan anders gekeken worden naar groenvoorzieningen in steden en dorpen en beplantingen van balkons en tuinen. Het liefst heeft men een oorspronkelijke West-Europese flora, immers daarop is de fauna door eeuwenlange evolutie afgesteld. Dit neemt echter niet weg dat het systeem van gebruik van een uitheemse beplanting, in verband met de schoonheid daarvan, soms wel degelijk zijn nut kan hebben voor onze fauna. Bijvoorbeeld de uitgebloeide resten van rudbeckia-planten (afkomstig Amerika) in plantsoenen en tuinen worden zeer gewaardeerd door de vaderlandse putter (=distelvink). Ook zaden van de (eveneens uit Amerika afkomstige) zonnebloem vinden bij vinkachtigen, zoals de groenling en de appelvink, gretig aftrek.

Meer wilde bijen

Om nu wat betreft de insectenwereld en in het bijzonder de wilde bijen de biodiversiteit te bevorderen wordt gestreefd naar later maaien van gemeentelijk groen en het door particulieren laten aanplanten in hun plantenbakken en tuinen van planten met bloemen die door de inheemse bijen als voedselbron kunnen worden gebruikt. Nu zijn de meeste insectenplanten composieten. Ook veel uitheemse bloemen (zoals de genoemde rudbeckia en zonnebloem) zijn composieten. En hiervan kunnen veel soorten wilde bijen, zoals bijvoorbeeld de tronkenbij profiteren. Maar juist meer gespecialiseerde bijensoorten, bijvoorbeeld die gedifferentieerd zijn voor vlinderbloemigen, hebben het moeilijker.

Meer lathyrusbijen

Om juist de meer specialistische bijensoorten te bevorderen kunnen uitstekend soorten lathyrus worden toegepast. Een van lathyrussoorten is de welriekende lathyrus, die gewaardeerd wordt door veel mensen. En een van de insectensoorten, die daardoor wordt gestimuleerd is de lathyrusbij (*Megachile ericetorum*).

Het is bijzonder aardig om de betreffende bij op lathyrusbloemen aan het werk te zien. Deze bijzonder gevormde bloem heeft centraal een punt dat de bij in grote mate aantrekt en waar het dier mogelijk nectar kan bemachtigen. De bloem is asymmetrisch. Boven bevinden zich grote uitstekende bloemblaadjes. Onder vormen twee bloemblaadjes een samengevouwen "schuitje". Als de bij het bloemcentrum tracht te bereiken trappelt het met de achterpoten en vouwen de bloemblaadjes van het schuitje zich open, waardoor meeldraden en stempel bloot komen te liggen en omhoogsteken. Ze raken daarbij de buik van de bij. Deze bijensoort is een zogenaamde buikschuier, die aan de onderzijde van de buik stuifmeel verzamelt en het niet zoals veel hommels- en bijensoorten aan de pootjes in klompjes meevoert. Hierdoor kan de bij gemakkelijk het lathyrusstuifmeel verzamelen en kan de bloem bepalen op welk moment in de ontwikkeling de meeldraden of de stempel omhoog komen en de buik raken.

Lathyrusbij met de kop likkend in het centrum van een lathyrus-bloem. De achterpootjes van de bij trappelen de bloemblaadjes van het schuitje van de bloem opzij, waardoor of meeldraden of stempel omhoogkomen en de buik raken. De onderzijde van de bijenbuik op deze foto is geel gekleurd door stuifmeel. De betreffende stempel op de foto kan nu stuifmeelkorrels van de bijenbuik halen voor bevruchting.

Foto: Erik Gruys

De lathyrusbij is een solitair levende bij, een behangersbijensoort, die nestelt in holten van bijvoorbeeld een bijenhotel.

De insecten hebben het formaat van een honingbij en het achterlijf heeft duidelijke lichtgekleurde dwarsstrepen. Het mannetje zou grotere voorpoten hebben. Het is bijzonder aardig een dergelijk diertje bezig te zien en het is nog leuker als deze bij vervolgens naar uw insectenhotelletje vliegt en daar een woning voor de nakomelingen bouwt.

Jeneverbes Gilde

TEKST: SIMONE LAANBROEK

In de Grote Ratelaar januari – maart 2026 stond het artikel ‘Op de bres voor de jeneverbes’. Daarin werd al de aankondiging gedaan van de oprichting van het Jeneverbes Gilde Utrecht. Peter Visee, van IVN de Bilt, heeft vorig jaar een aanvraag gedaan bij het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPU) voor een subsidie en deze is toegekend. Eén van de voorwaarden voor het uitkeren van de subsidie was dat het Gilde zich moet aansluiten bij het Landschap Erfgoed Utrecht (LEU).

In de afgelopen maanden is een paar maal overleg geweest met het LEU over hoe een en ander geregeld kan worden. Op 24 februari 2026 hebben Tjitske (LEU), Peter (IVN De Bilt) en Simone (KNNV Zeist, Heuvelrug en Kromme Rijn) de samenwerkingsovereenkomst ondertekend en is de oprichting van het Jeneverbes Gilde Utrecht (JBGU) een feit.

Het JBGU is een zelfstandige werkgroep, zowel aan het LEU als aan het NPU moet verantwoording worden afgelegd. Voor een aantal zaken kunnen we gebruik maken van de kennis en expertise van het LEU.

Peter Visee en Simone Laanbroek, 24-2-2026

Foto: Jeroen Lemereis

Het **doel** van het Gilde is:

- Beschermen van bestaande jeneverbessen.
- Door optimaal beheer de vitaliteit van de jeneverbes verbeteren.
- Optimale condities creëren voor verjonging en verspreiding van de jeneverbes.

Die doelen willen we **bereiken door**:

1. Inventarisatie

- Waar staan de jeneverbessen in de provincie Utrecht, wie is eigenaar van het gebied?
- Zijn het vrouwelijke of mannelijke bomen?
- Wat is de vitaliteit van de boom, zijn er groeischeuten, hoeveel bessen zijn er en wat is de kwaliteit van de bessen?
- Is er sprake van verjonging in de directe omgeving?

2. In overleg met de terreineigenaren komen tot een provincie breed beheerplan, wat op lokaal niveau verder uitgewerkt kan worden en aangepast aan de wensen van de grondeigenaar.
3. Door literatuuronderzoek en eventueel veldonderzoek bepalen welke maatregelen genomen kunnen worden voor verbeteren van jeneverbespopulatie en biodiversiteit in de omgeving daarvan.
4. Bevorderen van de bekendheid van de jeneverbes door publicaties, website etc.
5. Nuttig besteden van beschikbare gelden:
 - Het JBGU heeft van het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug een subsidie gekregen van € 6750 voor de opstart van het JBGU, te besteden in 2 jaar.
 - Als zelfstandige werkgroep vallend onder het LandschapErfgoed Utrecht (LEU), kan het JBGU ondersteuning krijgen van het LEU.

Coördinatie

Het Jeneverbes Gilde heeft een “kerngroep”, die activiteiten coördineert. Deze groep bestaat uit: Peter Visee, Hans Kamerbeek, Jeroen Lemereis en Simone Laanbroek. Het Gilde is bereikbaar via jeneverbesgilde.utrecht@gmail.com

Voor het uitvoeren van de beheermaatregelen zullen één of meerdere werkgroepen worden ingesteld, die op locatie de beheerwerkzaamheden uitvoeren.

In de komende maanden gaat de kerngroep de plannen verder uitwerken. Er zijn meerdere mogelijkheden om actief deel te nemen. Wie belangstelling heeft om deel te nemen aan het Jeneverbes Gilde kan zich melden bij Simone Laanbroek (natuurwerkgroep@ziggo.nl).

Nieuwe paddenpoel

TEKST: PIET VAN DIJK* EN SIMONE LAANBROEK

Aan de De Wittelaan in de bossen van Laag Hees wordt in het najaar van 2026 een paddenpoel uitgegraven. Dat gebeurt op verzoek van onze natuurwerkgroep. Hans Kamerbeek heeft hiertoe het initiatief genomen en de diverse partijen, die erbij betrokken zijn, bij elkaar gebracht. Alhoewel alle partijen zeer positief waren en wilden meewerken aan de totstandkoming van de poel, heeft de hele procedure toch bijna vijf jaar in beslag genomen. Vorig jaar augustus werd eindelijk de vergunning voor het graven van een poel afgegeven. Na nog een paar maal een veldoverleg, kon dit jaar eindelijk het veldwerk beginnen. In januari zijn als eerste de contouren uitgezet, waarna de bomen binnen deze contouren zijn afgezaagd. Met veel enthousiasme zijn de leden van de natuurwerkgroep aan de slag gegaan en was de klus in een rap tempo geklaard.

Hier moet de nieuwe poel komen

Foto: Jan Jonker

De poel komt op een plek dichtbij de Wieksloot in een hoekpuntje van het bosgebied dat nog net van A.S.R. is. Het ligt ongeveer 400 meter verwijderd van een ander poeltje, conform het advies van de RAVON (kenniscentrum voor amfibieën, reptielen en vissen). Het is een laaggelegen, nat gebied waar kwelwater omhoogkomt van de Eng, de Utrechtse Heuvelrug en zelfs van de Veluwe. Jan Jonker vond met behulp van digitale kaarten de meest geschikte plek.

Voor de afmetingen en vorm wordt het advies van RAVON gevolgd. De poel wordt een ovaal van 10 bij 20 meter, met daaromheen een rand van drie meter van gras en kruidvegetatie. De hovenier gaat de stronken van de afgezaagde bomen in deze rand nog verwijderen. Om de rand met de kruidlaag heen komt een rand van negen meter hakhout. Ook de bomen in deze rand zijn afgezaagd. Aan de noordwestkant wordt een aarden wal gemaakt met grond die uit de poel wordt gehaald. Het diepste punt van de poel wordt 2 meter. Metingen van de peilbuis in de buurt laten zien dat er ook in de zomer voldoende water in de poel zou moeten blijven voor de amfibieën. In de praktijk zal dat nog moeten blijken. Het uitgegraven deel wordt asymmetrisch, zodat er meerdere minibiotopten ontstaan met de meeste kansen voor flora en fauna. Voor veel padden die massaal de Wieksloterweg oversteken, kan dit een mooie gelegenheid zijn om hun eieren af te zetten in Laag Hees, zodat ze niet de weg over hoeven te steken.

Na het broedseizoen, dat eindigt op 1 juni, gaat de hovenier Erik van Ginkel de vijver uitgraven. Het beheer van de poel en het hakhout zal ook door de natuurwerkgroep worden gedaan.

* Piet van Dijk is secretaris IVN Eemland

Het begin is gemaakt

Foto: Marga van Liere

Natuur- en Landschapswandelingen

Het doel is het landschap te verkennen met oog voor natuur en cultuur. Er zijn zoveel prachtige dagtochten te maken. We wandelen eens in de maand op vrijdag, behalve in de maanden juli en augustus.

De wandelingen hebben een afstand van 10-15 km over (zoveel als mogelijk) landelijke onverharde paden. Voorafgaand aan de wandeling geven we in de uitnodiging een beschrijving van het gebied waar we doorheen lopen. Tijdens de wandeling zullen we waarnemingen delen en waar het mooi past en van toepassing is, uitleg geven. De wandelingen duren 3 à 4 uur afhankelijk van de afstand. We kunnen na afloop nog wat gaan drinken en napraten.

Kromme Rijn bij Bunnik

Foto: Marijke Warmerdam

De eerstvolgende wandeling in het derde kwartaal is gepland op **vrijdag 4 september 2026 - Kromme Rijn vanaf Utrecht tot Odijk.**

Graag vooraf aanmelden bij Freek den Dulk.

Als je uitnodigingen of informatie over de wandelingen wil ontvangen kan je dat ook aangeven. Dan blijf je op de hoogte bij eventuele wijzigingen in het programma.

Informatie bij: Freek den Dulk (0621287412)

freek@piode.nl of Wim van der Ende (06 5144 5773)

fotografie@wimvanderende.com

Plantenwerkgroep

Dit seizoen inventariseren we op de woensdagavonden in twee kilometerhokken. We maken dan een zo volledig mogelijke lijst van de plantensoorten in een gebied van een vierkante kilometer en dragen zo bij aan de kennis over de verspreiding van planten in Nederland. De inventarisaties wisselen we af met bezoeken aan een aantal andere gebieden, waarvan geen volledige lijst wordt bijhouden. Voor beide activiteiten is niet veel voorkennis nodig. We determineren af en toe met de flora of met mobiele apps, en leren zo de meest algemene plantensoorten herkennen. Af en toe ontdekken we iets bijzonders.

Gewoonlijk starten we om 19.30 u op locatie, maar vanwege de kortere daglengte beginnen we op 19 en 26 augustus en 2 september al om 19.00 u (zie de vetgedrukte data hieronder).

Het eerste kilometerhok is 147 – 453, een deel van Heidestein. We verzamelen op de parkeerplaats langs de Arnhemse Bovenweg met adres Heidestein 1-3, 10. Data: 24/6, 22/7, **19/8**.

Het tweede kilometerhok is 147 – 448. Het verzamelpunt is Broekweg 2, Driebergen. Data: 8/7, 5/8, **2/9**

Op de "vrije" woensdagen gaan we naar de volgende bestemmingen:

01 juli	Zanderij Maarn	Bergweg 7, Maarn
15 juli	Amerongse Bovenpolder	Parkeerplaats Kasteel Amerongen
29 juli	Leersumse Veld	Parkeerplaats Maarsbergseweg
12 augustus	Fort Rijnauwen	Parkeerplaats Theehuis Rhijnauwen
26 augustus 19.00 u	De Paltz	Parkeerplaats De Bergjes, Soest
09 september 20.00 u	Afsluiting veldseizoen	Nader te bepalen

Natuurlijk proberen we zo veel mogelijk met elkaar mee te rijden; graag onderling afspreken.

Nadere informatie bij Arnout Imhof: tel. 06-11750323 of e-mail: a.imhof@ziggo.nl.

Plantenexcursies

Berkheide (zaterdag 11 juli)

Het duingebied Berkheide ligt tussen Katwijk en Wassenaar dat vooral bestaat uit kalkrijke duingraslanden en vochtige duinvalleien. Enkele bijzondere plantensoorten die er voorkomen zijn oorsilene, kruisbladgentiaan en bitterkruidbremraap.

We vertrekken om 9.00 uur vanaf station Driebergen/Zeist. Aanmelden uiterlijk de woensdag tevoren bij Arnout Imhof (a.imhof@ziggo.nl of 0343-539920). Graag bij opgave ook vermelden of je eventueel wilt rijden.

Brabantse Wal (zaterdag 15 augustus)

De Brabantse Wal vormt de overgang tussen de natte zeeklei van Zeeland en de droge zandgronden van Brabant. Het is een groot en divers gebied met veel verschillende landschapstypen.

We vertrekken om 9.00 vanaf station Driebergen/Zeist. Aanmelden uiterlijk de woensdag tevoren bij Arnout Imhof (a.imhof@ziggo.nl of 0343-539920). Graag bij opgave ook vermelden of je eventueel wilt rijden.

Klompewaard (zaterdag 12 september)

De Klompewaard ligt in de splitsing van de Waal en het Pannerdens kanaal. Het is een ruig gebied dat wordt begraasd en waar ook wij mogen struinen. Het is na de hoogwaters in de jaren '90 omgevormd tot een natuurgebied. Het gebied is rijk aan reliëf, met rivierduin en plassen met slikkige oevers. We kunnen zeldzame soorten als polei, grote centaurie en pijpbloem verwachten.

We vertrekken om 9.00 vanaf station Driebergen/Zeist. Aanmelden uiterlijk de woensdag tevoren bij Arnout Imhof (a.imhof@ziggo.nl of 0343-539920). Graag bij opgave ook vermelden of je eventueel wilt rijden.

Lesbos, vol bloemen en vogels

TEKST: HERMAN VERSCHUREN

Wát een initiatief, september vorig jaar! Het bericht verscheen op 26 september in e-mail van onze voorzitter aan alle leden en op de KNNV-website en binnen vier dagen was de reis volgeboekt. Het betrof een voorstel om met maximaal twaalf mensen een reis naar Lesbos te maken.

Op 1 mei togen dus twaalf leden naar Lesbos – waar het bij aankomst behoorlijk koud was.

Dat drukte de pret van de eerste waarnemingen nauwelijks. Die begonnen al bij de huisjes van Kalloni Village Holiday Resort: nachtegalen en boomkikkers, iedere avond, net als de grote karekiet in het riet aan het strand, voorbij de rij tamariskken met een weelde aan bloeiende kruiden eronder.

De dag na aankomst, in de zoutpannen bij de baai van van Kalloni: bijeneters, flamingo's, zwarte ibissen, zwarte

Orchis Italica

Foto: Kiki Hogendorp

Roodkopklauwier

Foto: Nico Bolle

ooievaars, ralreigers, steltkluten, bosruiters, kuifmeeuw, grauwe gors, afijn, het begin van een lange lijst, en niet alleen vogelsoorten werden genoteerd, er werd ook gespeurd naar bijzondere planten en insecten. In de groepsapp buitelden de waarnemingen over elkaar. Bart hield de lijst waarnemingen bij.

Organisatoren Sylvia van Leeuwen en Bart van Tooren hadden veel voorwerk verricht. Er was een concept-excursieprogramma dat elke avond werd bijgesteld en vervolgens gepresenteerd bij de thee om 21.00 bij Bart en Sylvia.

Het weer knapte na enkele dagen op. Het werd lekker voorjaarsweer, met veel zon.

Tussen alle excursies door was er nog ruimte voor aangename culinaire uitstapjes, Griekse boerensalade, moussaka en andere lekkere gerechten eten aan de wankel houten tafeltjes van soms pal bij de golven gelegen taveernes.

Op 8 mei was de officiële reis afgelopen en vertrokken sommige deelnemers naar huis, anderen bleven nog een weekje na.

Zwarte ooievaar

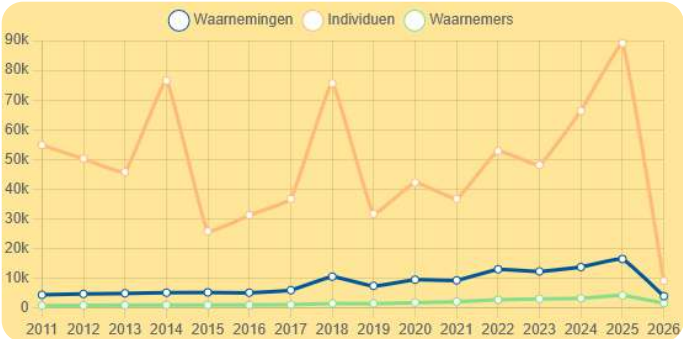
Foto: Nico Bolle

Vierulek

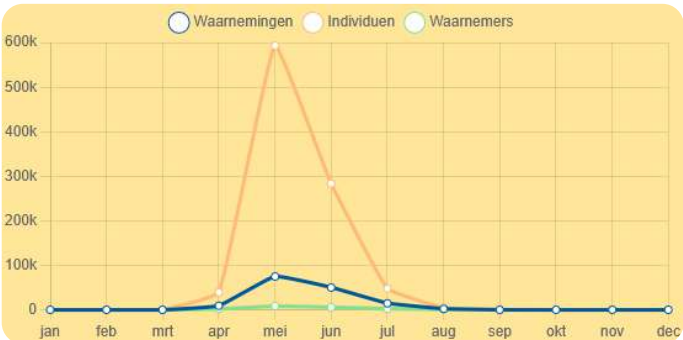
TEKST EN FOTO'S: JAN KATSMAN

Op de foto zie je een vrij jonge viervlek: een prachtig goudkleurig lichaam en heldere gele vlekken op de zijkant maken het een mooie verschijning. Je kunt ze goed bekijken omdat ze vaak in de vegetatie of op stengels in het water gaan zitten. Het is een zeer algemeen voorkomende libel en vooral in 2025 waren ze in grote hoeveelheden aanwezig. Een beeld zoals op de onderste foto was toen geen zeldzaamheid. Soms trof ik tientallen verse viervlekken hangend in de struikheide om op te warmen en geslachtsrijp te worden.

Op mijn telroutes in het Leersumse Veld telde ik in 2025 al vanaf 7 april tot en met eind mei 1200 viervlekken en vond ik zonder moeite tientallen huidjes in de pitrus en heidestruiken langs het water. Hoe anders is het in 2026: de eerste viervlek zag ik op 17 april, tot en met 28 mei ongeveer 200 stuks. Af en toe vind ik een huidje. Populatie dynamiek is er natuurlijk altijd maar dit is wel een groot verschil. Je ziet dat overigens ook in de landelijke trend voor de viervlek terug komen. Een mogelijke oorzaak is wellicht dat veel tijdelijke plassen op de heide die vorig jaar nog water bevatten in de loop van de zomer zijn opgedroogd, waardoor de daar aanwezige larven van eerdere jaren zijn gestorven. Een viervlek leeft twee of drie jaar als larve in het water. De maand juni is altijd een goede maand voor de viervlek dus we gaan ze vast nog wel tegenkomen.

Aantal viervlekken vanaf 2011 Bron: Waarneming.nl

Vliegtijd van de viervlek Bron: Waarneming.nl

Viervlekken op 18 april 2025

Wie doet wat?

IVN AFDELING HEUVELRUG EN KROMME RIJN

Lidmaatschap € 24,00 per jaar. Aanmelden: www.ivn.nl/afdeling/heuvelrug-en-kromme-rijn/lidmaatschap. Voor vragen over lidmaatschap of automatische incasso, adreswijzigingen of opzeggingen kun je terecht bij de IVN Servicedesk (info@ivn.nl). Donateurs kunnen wijzigingen of afmelding doorgeven via ledenadministratie@ivnhkr.nl

Voorzitter	Adrienne de Waal, 06 4641 7464, voorzitter@ivnhkr.nl
Secretaris	Stefanie Miltenburg en Anne France Zijsling, secretaris@ivnhkr.nl
Penningmeester	PP (Peter Paul) Bakker, penningmeester@ivnhkr.nl . Bank: NL65INGB0001572287
Algemeen bestuurslid	Vacant. Mail bij interesse naar voorzitter@ivnhkr.nl
Vertrouwenspersoon	Sylvana Bouwens, vertrouwenspersoon@ivnhkr.nl
Cursussen	Judith Pijnacker, 06 4987 4530, judithpijnacker@gmail.com
Jeugd	Martine Tragter, scharrelkids@ivnhkr.nl
Natuurbeleving	Sjoukje van der Meer, natuurbeleving@ivnhkr.nl
(Wandel)excursies	Jolanda Blom 06 2827 5157, Mark Luinenburg 06 2944 7203, wandelingen@ivnhkr.nl
Projecten	Kijk op de website (werkgroepen en projecten) voor actuele informatie
PR/Redactie Grote Ratelaar	Irene van Oosterhout, pr@ivnhkr.nl
Website	Arija Jansen, pr@ivnhkr.nl , www.ivn.nl/afdeling/heuvelrug-en-kromme-rijn
Nieuwsbrief	Lucy van de Vijver, lucyvandevijver@hotmail.com
Facebook	www.facebook.com/IVN.HeuvelrugEnKrommeRijn
Instagram	https://www.instagram.com/ivnheuvelrugenkrommerijn

KNNV AFDELING ZEIST, HEUVELRUG EN KROMME RIJN

Lidmaatschap € 36,50 per jaar, inclusief abonnement op Natura. Huisgenootlid € 14,00 per jaar. Jongerenlid (<31 jaar) € 20,50. Ratelaar-lid € 17,50 per jaar.

Opzeggingen vóór 1 november van het lopende jaar bij de ledenadministratie.

Voorzitter	Nico Bolle, 06-23271152, voorzitter@heuvelrug.knnv.nl
Secretaris a.i.	Simone Laanbroek, 06-57075182, secretaris@heuvelrug.knnv.nl
Natuurhistorisch secretaris	Marijke van Noort, 06- 51393948, nhsecretaris@heuvelrug.knnv.nl
Penningmeester	Lieke Versantvoort, 030-6562463, penningmeester@heuvelrug.knnv.nl
Algemeen bestuurslid	Erik Gruys, 0343-518723, gruys@delta.nl
Ledenadministratie	Sophieke Nijhuis, 030-6567910, ledenadministratie@heuvelrug.knnv.nl
Midweekgroep	Freek den Dulk, 06-21287412, freek@piode.nl
Vogelwerkgroep	Nicolien Drost, 030-6563717, nicolien@droho.nl
Natuurwerkgroep	Simone Laanbroek, 06-57075182, natuurwerkgroep@ziggo.nl
Website/webmaster	heuvelrug.knnv.nl / H. Verschuren, 06-15554910, verschuren.herman@gmail.com
Redactie Grote Ratelaar	Marijke Warmerdam, 06-21286243, marijke.warmerdam@hetnet.nl
Redactie digitale nieuwsbrief	Jan Katsman, 06-22474760, jan.katsman@planet.nl Paul Bodengraven (paul@paulrealiseert.nl), Nico Bolle, Jan Katsman, Lieke Versantvoort, Marijke Warmerdam

GEZAMENLIJKE WERKGROEPEN IVN EN KNNV

(Korst)mossenwerkgroep	Bert Geerdes, 06-20743202, bert.geerdes@xs4all.nl Jan Ensing, 06-83483663, jan@natuurverkenner.nl
Paddenstoelenwerkgroep	Bert Tolsma, 030-6959861, lptolsma@gmail.com Mirjam Veerkamp, 0343-551905, veerkamp.berg@planet.nl
Insectenwerkgroep	Anne Janse, 06-46073110, anne.janse@gmail.com
Natuurfotografie	Dick de Rooij, dickderooij@gmail.com , www.natuurfotografieheuvelrug-ivn-knnv.nl/
Plantenwerkgroep	Arnout Imhof, 0343-539920, a.imhof@ziggo.nl
Bomenwerkgroep	Marijke van Noort, nhsecretaris@heuvelrug.knnv.nl René Wassenberg, renewassenberg@gmail.com

Over de grens

TEKST EN FOTO: IRENE VAN OOSTERHOUT

Zomaar een burgerwetenschapsproject wat via instagram kwam aanwaaien. Een oproep voor deelname aan een onderzoek naar de verspreiding van plantenzaden in verstedelijkte omgeving. Zes weken (5 april t/m 16 mei) stond dit zakje aarde op mijn tuintafel. Tussentijds gaf ik het water, het enige wat ik hoefde te doen. Ik verwachtte er veel van: in mijn tuin mag (bijna) alles groeien en in deze periode stond het (onder andere) vol met paardenbloemen en grassen.

En, wat gebeurde er? Helemaal niets: geen zaadje ging de grens over en ik bracht het naar de botanische tuinen in Utrecht. Hier worden de zakjes nog drie weken lang verzorgd en worden de eventuele zaailingen geteld. Zo'n 775 potjes stonden verspreid door de provincie Utrecht, maar ik begrijp dat er in veel zakjes niets groeide. Ook dat is onderzoek (de definitieve resultaten heb ik nog niet ontvangen). Nieuwsgierig? www.uu.nl/onderzoek/aanwaaiers